

Deltag i samtalen

Afslutningsrapport: Flygtninge møder danske borgere – udstilling og dialogmøder
Projektnr.: BUP.2015-0013

Indhold

Afslutningsrapport: Flygtninge møder danske borgere – udstilling og dialogmøder	2
Projektdata	2
Indledning	2
Projektformål	2
Målgruppe	3
Metode og aktiviteter	3
Evaluering fra Herning Bibliotekerne	5
Evaluering fra Lejre Bibliotek & Arkiv	5
Evaluering fra Roskilde Bibliotekerne	12
Evaluering fra Odense: »Når verden banker på«	14
Afslutning og anbefalinger	19
Konklusion	19
Hvad får borgerne ud af det, når bibliotekerne samarbejder på tværs	19
Fremtiden for projektet	20

Afslutningsrapport: Flygtninge møder danske borgere – udstilling og dialogmøder

På baggrund af et års arbejde med projektet "Flygtninge møder danske borgere – udstilling og dialogmøder" gør vi her status over forløbet. Vi er kommet frem til et produkt, som andre biblioteker kan benytte, men har også gjort os nogle erfaringer om samskabelse som proces og ikke mindst, hvordan man skaber kontakt til en målgruppe, der ikke havde sin daglige gang på biblioteket – en metode, der kan bruges til alle nye målgrupper – ikke kun flygtninge. I rapporten inddrager vi interviews fra de fire medvirkende biblioteker, som viser nogle meget forskellige resultater. Derudover slutter vi med nogle konklusioner på, hvordan det kan lykkes godt at samarbejde på tværs i hele landet om med en målgruppe, hvor den ene part først skal opsøges.

Projektdata

Projektejer: Lejre Bibliotek & Arkiv

Projektleder: Kari Haugan Engberg

Projektpartnere: Roskilde Bibliotekerne, Odense/Vollsmose, Herning Bibliotekerne

Projektid: 01.01.16-31.12.16

Indledning

September 2015 brød Syrien sammen og sendte historisk mange mennesker på flugt. Samtidig med dette havde Lejre Bibliotek & Arkiv en udstilling om kulturarv, hvor 7 syriske mænd, der havde været i kommunen et års tid, fortalte om dem selv, deres drømme, deres verden. Udstillingen blev omtalt i både Danmarks Radio og anmeldt i Politiken og nåede til Odense/Vollsmose, der efterspurgte udstillingen til deres bibliotek. Henvendelsen lagde kimen til projektet, som er kommet til at hedde "Deltag i samtalen".

Projektformål

Formålet med projektet har været centreret omkring samtale og dialog, og forholdt sig til den udvikling bibliotekerne er i. Hvilken rolle kan vi spille i forhold til at integrere de nye borgere i lokalsamfundet. Vi har arbejdet med at synliggøre projektet med en lang række arrangementer, debatter og møder samt portrætudstilling og fortælling af de deltagende flygtninge. Selve projektets bærende element er debat- og dialogmøder, og her fungerer udstillingen som enten opstart eller afslutning på et forløb omkring nogle konkrete aktiviteter.

Formålet med aktiviteterne er at understøtte både konkrete behov hos flygtninge, der skal lære dansk og om det danske samfund, samt at etablere nye former for møder danskere og flygtninge imellem. Her er der fokus på dialogen, og der vil blive tilrettelagt sprogcaféer drevet af danske frivillige, der tager udgangspunkt i, hvor den enkelte flygtning er: dvs. hjælp til danskundervisning, avislæsning, introduktion til den danske kultur og adfærd. Desuden er der blevet etableret mødregrupper i samarbejde med sundhedsplejersken, legegrupper, caféaftener med mad og musik i samarbejde med borgere og evt. foreninger som Flygtningevennerne eller Venligboerne.

Vi vil i projektet have fokus på at skabe nye former for møder, der er innovative i forhold til, hvordan rammerne om dialog skabes.

Målgruppe

Tidligt i projektet måtte målgruppe bredes ud til at omfatte alle flygtninge, da verden omkring os så anderledes ud. Således kom der ganske få syrere til Herning, men mange fra Eritrea og Somalia. Den 8.2. godkendte Slots- og Kulturstyrelsen udvidelsen af projektets målgruppe. Den anden halvdel af målgruppen – de danske borgere – har været repræsenteret ved frivillige foreninger og almindelige borgere, etablerede klubber, Røde Kors, lokale præster og ildsjæle.

Metode og aktiviteter

Metoden for projektet har været samskabelse og sparring. Projektgruppen har mødtes 4 gange fysisk, således at alle parter har været vært. Ved hvert møde har der været inviteret den lokale afdelings netværk eller interessante oplægsholdere. Møderne har aldrig haft de samme deltagere, hvilket har gjort arbejdet inspirerende og levende. Man skulle være oppe på tæerne hver gang og have fokus på sit projekt. Udover fysiske møder har der været tæt dialog både via mails og telefonisk.

Det har været vigtigt, at både danske borgere og flygtninge blev involveret i projektets aktiviteter. Derfor måles både på typer af arrangementer samt, hvor mange der nås, og hvem der bliver involveret.

Analysemetode for den kvalitative er interviews med deltagere er skrevet sammen til en kondensering, dvs., at de analytiske kategorier der er taget udgangspunkt i, er udvalgt i forhold til de fokusområder og centrale pointer, projektet har koncentreret sig om, underbygget af citater fra deltagerne.

Evalueringsparametre.

Vi har evalueret på to parametre:

1. Samarbejdet på tværs mellem biblioteksparterne. Evalueringen blev ledet af en proceskonsulent fra Lejre Kommune.
2. Effekten af aktiviteterne

Fokusgruppeinterviewet tog udgangspunkt i interviewguiden udarbejdet af Roskilde Bibliotekernes analysemedarbejder, Isabella Gothen.

Analysemetoden for den kvantitative del er en samtaltælling af aktiviteter og involverede fordelt på de fire deltagende biblioteker. På nogle biblioteker har der været en proceskonsulent inde og hjælpe, på andre har man selv foretaget interviews.

Optegning af hvilke og hvor mange forskellige aktiviteter gennemført

Projektet er centreret om biblioteket som mødested for flygtninge og danske borgere. Vi har fokuseret på, at der blev igangsat initiativer og aktiviteter af en blivende varighed.

	Aktivitet	Antal	Antal deltagere pr. gang (danskere og flygtninge)
Lejre Bibliotek	Mødregruppe for flygtninge med danske frivillige	6	60
	Verdenscafé for Avnstrups kvinder med danske frivillige	10	70
	Sprogcaféer	Hvalsø: Osted: Kr. Hyllinge:	15
	Frivilligcafé	4	10
	Flygtningebørn på biblioteket	Løbende	3-4 børn pr gang
Roskilde Bibliotekerne	Bibliotekscafé	løbende	10+
	Cykelkurser	løbende	
	Håndarbejde og madlavning	løbende	
	mentormatch	løbende	
	Åbningsarrangement	1	100+
Odense/Vollsmose	Sprogtræning m en sprogtræner	løbende	To og to, der kører mange forløb
	Café venligbo drevet af frivillige	løbende	5 + til hvert bibliotek
	Praktisk hjælp med tøj, møbler etc.	løbende	venligboere
	Åbningsarrangement	1	40+
Herning Bibliotekerne	Den venlige cafe – IT for tosprogede	2 timer ugentligt	mellem seks og ti deltagere per gang
	Multi-kulturdag	1	600
	Præsentationsaften for Dansk Flygtningehjælps besøgsfamilier	1	20

Konklusion kvantitativ del

Da verden omkring os og flygtninges situation har ændret sig – ind imellem markant via politiske beslutninger, har nogle initiativer som sprogcaféen, der i begyndelsen af projektet havde en høj relevans og en høj frekventering, løbende ændret sig til stadig at have en relevans, men lav frekventering, da flygtningene eks. skulle hurtigt ud på arbejdsmarkedet, og derfor ikke havde tid til at benytte bibliotekets oprindelige tilbud.

Det betyder, at bibliotekerne sammen med de frivillige har måttet tilpasse tilbuddene løbende, hvilket betyder, at det for enkelte aktiviteter er usikkert, hvor blivende de er. Sprogcaféerne har i en landkommune som Lejre haft svære kår, hvorimod de nære én-én-relation betyder meget, som erstatning for større boligområder og tætte bebyggelser, som der er nærmest ikke eksisterende. Omvendt har sprogcaféerne i Roskilde gode betingelser, da der er flere flygtninge og en anden mulighed for at lave netværksdannelse. Se bilag Kvantitativ rapport med detaljer om omfanget af

aktiviteter.

Evaluering fra Herning Bibliotekerne

Evaluering af ”Den venlige café – IT for tosprogede” / Deltag i Samtalen

På baggrund af interview med ”lærer” Sivalingam Kandidah og to deltager, N. Sriragavan og T. Thaumanaur (de eneste, som ønskede at deltage)

I forbindelse med projektet Deltag i Samtalen har Herning Bibliotekerne fået kontakt til en gruppe frivillige, som har været med til at få startet en ny it-café, som nu har åbent hver torsdag i bibliotekets it-lokale.

Caféen er blevet til mere eller mindre regulær undervisning, hvor en lærer, Sivalingam Kandidah (Siva), tager udgangspunkt i et emne hver gang, men først og fremmest hjælper de fremmødte på tomandshånd, så der bliver taget højde for deres meget forskellige niveauer mht. pc-kunnen.

Nogle brugere har egne pc'er med – andre bruger bibliotekets udstyr.

Der har siden opstarten inden sommerferien 2016 været en del nationaliteter igennem caféen, men langt størstedelen er tamiler, som har været i Danmark i en årrække.

I øjeblikket er mellem 20 og 25 ”aktive” i caféen forstået på den måde, at de dukker op med forskellige intervaller. Der er normalt mellem otte og ti fremmødte til café-møderne.

Siva udtrykker tilfredshed med antallet af fremmødte. ”Det giver mulighed for at nå rundt til alle og hjælpe dem. Det tror jeg er vigtigt, for de er meget forskellige”.

Han så på den ene side gerne, at der kunne være en lærer mere tilknyttet, men er samtidig godt tilfreds med, at køre caféen videre med ham selv som eneste underviser.

Der har været møde mellem ham og bibliotekets undervisnings-afdeling, men det er ikke lykkedes at lave en ordning, hvor man støttede op. Det ville, var vurderingen, hurtigt blive et ”regulært bibliotekstilbud”, i mere faste rammer, end det frivillige set up giver mulighed for.

Derfor har både Siva og biblioteket valgt at køre videre udelukkende med ham som frivillig underviser – men med en åbning for, hvis der skulle dukke en anden frivillig op, som kunne supplere.

Evaluering fra Lejre Bibliotek & Arkiv

Lejre kommune adskiller sig fra de tre andre ved at have en meget spredt befolkning og få almennyttige boliger. De tre hovedbyer er nærmest store landsbyer med få tusind indbyggere hver. Ligesom resten af kommunens befolkning bor flygtningene meget spredt. Kun få af de nytilkomne flygtninge bor i de almennyttige boligområder. De fleste flygtninge er henvist til offentlig transport, som især i weekenderne har få afgang. Som det fremgår, opfatter flere af de interviewede den spredte bosættelse og dårlig infrastruktur som en barriere for flygtninges deltagelse i aktiviteterne. Dertil kommer, at flygtningene bruger meget tid på transport til og fra sprogskole og sprogpraktik, som ofte er placeret udenfor kommunen.

Interviewene var semistrukturerede og udformede sig som dialog med interviewpersonerne.

Interviews med flygtninge og frivillige i Kirke Hyllinge

Vi foretog interview med både frivillige og flygtninge/brugere af Sprogcaféen på Kr. Hyllinge Bibliotek, som er ét af de projekter, Lejre Bibliotek & Arkiv har tilrettelagt i forbindelse med projektet. Flygtninge og frivillige blev interviewet hver for sig, da de to gruppers meget forskellige beherskelse af dansk stillede krav om forskellige interviewtilgang. Vi ønskede desuden at forebygge, at flygtningene kunne være tilbageholdende, især med eventuelle kritiske kommentarer, hvis de blev interviewet sammen med de frivillige. Flygtningene deltog dog i et vist omfang spontant i interviewet med de frivillige. Tre flygtninge og otte frivillige deltog i interviewene.

Flygtningene:

På den positive side fremhæver de interviewede flygtninge, at de frivillige i sprogcaféen har hjulpet dem med deres lektier fra sprogskolen og med at finde arbejde og jobpraktik. Desuden har det været vigtigt, at de har lært flere frivillige så godt at kende, at de nu besøger hinanden privat. Sprogcaféen har med andre ord hjulpet flygtningene til at få et netværk lokalt. Det har også været et positivt udbytte af sprogcaféen, at flygtningene har lært mange danske traditioner at kende. Det problematiske ved sprogcaféen er, at det er besværligt og dyrt at bruge offentlig transport. "Det er dyrt at komme rundt. Flygtningene bor meget spredt i Lejre Kommune, og det kan være en forklaring på, at der ikke kommer flere i sprogcaféen end tilfældet er. Desuden ligger sprogcaféen på et vanskeligt tidspunkt, fordi flygtningene går i sprogskole i Roskilde og dårligt kan nå tilbage til caféen.

Vedr. nye tiltag: Det kunne være en idé at lave særlige arrangementer for kvinder. En flygtning mener dog ikke, at der vil være tilstrækkelig tilslutning pga. de nævnte problemer med transport og sprogskole og henviser til, at det jo allerede er sådan, at der ikke er noget stort fremmøde af flygtninge.

Flygtningene mente, at frekvensen med sprogcaféer en gang om ugen er passende, og at det ikke ville være realistisk at der var tid til at komme til flere egentlige caféer.

Flygtningene fremhævede samarbejdet mellem biblioteket/arkiv og Dansk Flygtningehjælps frivilligafdeling i kommunen.

Flygtningene foreslog, at bibliotek/arkiv og de frivillige kunne arrangere ture, som f.eks. gåture i byen, hvor man kunne blive introduceret til de vigtige steder og på den måde få en idé om, hvilke tilbud og muligheder, der var etc. "Man kunne gå rundt og se på byen, hvor ligger apoteket (og andre ting)", som en af flygtningen udtrykte det.

Frivillige:

Biblioteket som ramme om aktiviteterne:

Biblioteket har haft en væsentlig rolle som mødested for borgere og flygtninge. En frivillig giver udtryk for, at flygtningene har lært en masse danskere at kende, og at de frivillige har fået kontakt til flygtningene i området. En anden frivillig formulerer det sådan, at det har været positivt at "møde rigtig dejlige mennesker, som vi forhåbentlig fortsat kan være venner med. Fucking dejligt, at I gider mødes med os", det sidste henvendt til de tilstedeværende flygtninge.

En frivillig fremhævede biblioteket som et neutralt rum, at sted, hvor flygtninge og danske borgere er lige: "Det er vigtigt, at der er en café, hvor vi snakker på lige fod ... man kommer, når man har

lyst ... Det er en CAFÉ", det vil sige et sted hvor mennesker mødes i en fri udveksling uden at være bundet af formelle institutionelle rammer.

Ved bibliotek forstås ikke blot de fysiske rammer, bygningen, lokalerne, café møblerne, sofaerne, hvor man kan slappe af, reolerne med bøger og andet materiale, selv om det er væsentlige rammer om aktiviteterne. Biblioteket forstås også som det uformelle rum for det uformelle møde. Biblioteket og bibliotekarerne repræsenterer ikke en myndighed, og derfor er biblioteket et sted, man kan komme med de individuelle behov, man nu engang har og indgå i et møde med andre mennesker.

Da de interviewede frivillige blev spurgt, om det betyder noget, at aktiviteterne foregår på biblioteket, svarede de blandt andet, at biblioteket "er samlingspunktet" i den lille by, at "her er hyggeligt" og at "der er personale". En frivillig fremhæver, at "man kan hurtigt finde en bestemt bog eller andet, som kan illustrere og afklare. Der har været en hyggelig stemning." Netop den hyggelige, uformelle stemning er en væsentlig del af det at mødes på biblioteket.

Som interviewet skred frem, blev det tydeligt, at noget meget væsentligt i sprogcaféen er det personlige møde. Det er dette uformelle personlige møde, biblioteket skaber rammerne for. De frivilliges mulighed for på biblioteket at møde flygtningene på disse præmisser og tage udgangspunkt i det, flygtningene formulerer som deres behov, er en meget vigtig del af det, biblioteket kan tilbyde. Biblioteket fremstår som et værdineutralt mødested, der ikke sætter bestemte dagsordener eller kræver, at bestemte formalia bliver overholdt i det personlige møde. I den tid sprogcaféen har eksisteret, er der sket en udvikling i samværet mellem flygtninge og borgere/frivillige. I begyndelsen baserede det sig på en forventning om flygtningenes behov. Det udmøntede sig i, at de frivillige fokuserede meget på at hjælpe flygtningene med det hjemmearbejde, de havde fra sprogskolen i Roskilde. Det udmøntede sig i en meget formel form for sprogundervisning med fokus på grammatik etc. Ret hurtigt gled den formelle undervisning i baggrunden, og samværet bevægede det sig hen imod samtalen som en mere uformel måde at træne sproget på. Flygtningenes personlige behov for hjælp, for eksempel med hensyn til deres relationer til myndighederne, kom også i stadig højere grad til at sætte deres præg på samværet i caféen.

Som en af de frivillige sagde: "Vi snakkede meget om, hvordan vi skulle undervise, når flygtningene kom. Men alt det fadede ud, der kom personlige behov som jobnet, praktikpladser. I caféen går det meget afslappet. Alligevel har vi kunnet hjælpe meget, med alt muligt".

Den uformelle og hyggelige stemning, som biblioteket skaber gode rammer for, kommer også til udtryk i, at der bliver plads til det umiddelbare og menneskelige. Flygtninge og frivillige har, med de rammer, biblioteket skaber, en mulighed for at komme tæt på hinanden som mennesker. En af de frivillige fremhæver som sin bedste oplevelse i caféen den første gang, han fik et knus af en af flygtningene: " [Min bedste oplevelse var,] da jeg fik den første krammer! [Det bedste ved caféen] er det menneskelige i det. Vi kunne slappe af i hinandens selskab". Dette synspunkt, som alle frivillige delte, blev understreget senere i interviewet, da en af de frivillige betonedede, at sprogcaféen har en god form, og at man ikke har behov for input udefra eller ændringer. "Det hele kører godt med udgangspunkt i det uformelle møde mellem mennesker og de enkeltes behov", som det blev formuleret.

Forslag, andre aktiviteter:

De frivillige var enige om, at der var et behov for yderligere aktiviteter for flygtningene, især i weekenden, hvor der ikke var aktiviteter som sprogskole eller andet. "Nogle flygtninge ved ikke, hvad de skal stille op med søndagen. Man kunne lægge ud til flygtningene, hvad de kunne tænke

sig at lave. Vi har så flot et rum [her på biblioteket], vi kunne måske lave noget for børnene i weekenden”.

De frivillige havde mange ideer med hensyn til yderligere aktiviteter med udgangspunkt i biblioteket. Mange af dem handlede om udflugter og gåture, som kunne have biblioteket som udgangspunkt. Der er smuk natur og interessante steder rundt om Kr. Hyllinge, som kunne være mål for udflugter til fods.

Flygtningene udtrykte, at de manglede information om Danmark og dansk kultur, både dagliglivets kultur, hvordan omgås man, hvordan taler man sammen, og danske traditioner, men også dansk kunst og kultur som det formidles f.eks. på museer. Det ville hjælpe dem over den fremmedhed, de føler. En flygtning undrede sig for eksempel over, at mange ældre mennesker afviste ham, når han tilbød dem sin hjælp. Det var meget fremmedartet for ham.

Flere frivillige pegede på, at biblioteket kunne bruge sin ekspertise som litteratur- og kulturformidler til at foreslå og tilvejebringe egnet litteratur, som ville kunne hjælpe flygtningene med bedre at forstå det samfund og den kultur, de nu befandt sig i. En frivillig foreslog for eksempel, at biblioteket kunne ”lave noget med at læse dansk børnelitteratur højt [for flygtningebørn], som er dansk og legende”. En anden frivillig foreslog, at ”biblioteket kunne sætte ind med tilbud om orientering om dansk litteratur, der er let at læse ... hvad for en ungdomsbog vil du anbefale?”.

En frivillig mente ikke, at sprogcaféen kunne udvikle sig meget mere og var glad for den måde, den fungerede på. Vedkommende mente samtidig, at nye tiltag skulle sættes i gang og styres af biblioteket: ” [Hvis der skal være] flere tiltag, så skal biblioteket komme og tilbyde det. Vi kan gøre dit og dat den og den dag”. Der syntes at være almindelig enighed om, at de frivillige ikke kunne påtage sig flere opgaver: ”Sprogcaféen er som den er, vi har ikke kræfter til mere. Så skal det komme fra jer, biblioteket”, som en af de frivillige formulerede det.

En flygtning foreslog, at Lejre Bibliotek & Arkiv bruger film og video, der omhandler dansk kultur og tradition med mere, og som kan hjælpe flygtningene til bedre at forstå det danske samfund og dansk kultur.

Interview med frivillige fra sprogcaféen på Hvalsø Bibliotek og Arkiv

Interviewet foregik på et tidspunkt, hvor sprogcaféen længe havde været inaktiv. De to interviewede havde været med fra starten og var nogle af hovedkræfterne i caféen.

Det fremgår i begyndelsen af interviewet, at årsagen til, at de frivillige valgte at sætte sprogcaféen på pause, var, at det var meget usikkert, hvor mange flygtninge, der kom fra gang til gang. Det gjorde, at de frivillige blev frustrerede og demotiverede.

”Vi kunne ikke regne med hvor mange, der kom fra gang til gang. De frivillige blev trætte af det, flere kom dryssende, flere frivillige end flygtninge, og så gider man ikke rigtig, vel”.

Kulturforskelle

En frivillig forklarer problematikken med det svingende fremmøde af flygtninge med henvisning til flygtningenes kulturelle baggrund, som i hvert fald på ét vigtigt punkt er væsentlig forskellig fra den danske: ”Der hvor de kommer fra, har de en anden mødekultur, et bestemt tidspunkt er problematisk, man kommer måske klokken fire i stedet for klokken tre”. En anden afgørende forskel, som de frivillige peger på, har at gøre med foreningsliv. Det er deres indtryk, at flygtningene ikke har den samme tradition for at mødes i foreninger, som man har i Danmark. En

af de frivillige udtrykker det sådan, at "kulturelt er de måske ikke vant til foreningsliv, fællesskab".

"Det er ukendt land" at deltage i sociale fællesskaber som sprogcaféen, som en anden frivillig formulerer det. Han siger i samme sætning, at "[flygtningene] vil egentlig gerne", men er forvirrede over den sociale sammenhæng, de forventes at indgå i.

Også lærer/elev-formen kan have bidraget til problemerne. En frivillig mener, at flygtningene har været udfordret af den relation mellem frivillige og flygtninge, som er fulgt med den skolemæssige tilgang, de frivillige i hvert fald i starten lagde op til. Den skaber i sig selv en asymmetrisk lærer/elev-relation mellem parterne. Dette kan være forstærket af, at de frivillige brugte børnebøger i undervisningen af flygtningene, hvilket kan have givet relationen et skær af en voksen/barn-relation, hvor de frivillige naturligvis havde rollen som voksne.

En af de frivillige mener, at nogle af flygtningene simpelt hen ikke orker at "flytte sig". Nogen flygtninge mener, at de er for gamle til at lære et nyt sprog, og en frivillig har observeret, at det er problematisk at få kvinderne til at deltage i sprogcaféen. Som han udtrykker det: "Kvinder vil ikke lære sprog, de skal bare være hjemme, de har ondt alle vegne".

Motivation og engagement

Både de frivillige og flygtningene har været motiveret i varierende grad. Under interviewet udtrykkes en vis kritik af nogle frivilliges manglende vilje til at fortsætte arbejdet i sprogcaféen, selv om fremmødet af flygtninge svingede meget og nogle gange helt svigtede. A: "Der kom mange frivillige til caféerne". B: "Men der kom ingen klienter. Så forsvandt de frivillige igen". A: "De burde være blevet hængende for at få det til at køre". B: "De var kommet for et begrænset tidsrum. Det har ikke været nogen succes". Noget af det der ovenfor tolkes som kulturelle udfordringer, kan også tolkes som resultater af manglende motivation. Det gælder f.eks. udsagnet om, at kvinder ikke ønsker (er motiverede til) at lære sprog, men hellere vil blive hjemme og ligeledes udsagnet om, at nogle flygtninge ikke orker, er i stand til eller motiverede til at flytte sig. En frivillig mener, at "nogen venter bare på fred i Syrien, så de kan rejse hjem". Det er indlysende, at denne holdning til Danmark som et midlertidigt opholdssted er demotiverende i forhold til at lære dansk og altså direkte influerer negativt på nogle flygtnings deltagelse i f.eks. sprogcaféen. Flygtningenes manglende engagement virker igen negativt og demotiverende på de frivillige, jvf. ovenfor. Eller som en frivillig udtrykker det i interviewet: "Jeg gider kun at arbejde med nogen, der selv vil". An af de frivillige har oplevet, at nogle flygtninge har givet udtryk for, at de kom til arrangementer som sprogcaféen af høflighed: "Da det døde lidt ud, lavede vi et spørgeskema, talte med unge flygtninge på Lindenberg [Kro, en af Lejre kommunes indkvarteringer for nytillkomne flygtninge]. Vi spurgte dem, hvorfor de ikke kom [til sprogcafé]. Flygtningene svarede, at de mest kom for at glæde de frivillige. De syntes ikke, de kunne være bekendt ikke at komme. De var meget taknemmelige".

Faglighed

En anden udfordring har tilsyneladende været at finde et passende fagligt niveau for aktiviteterne i sprogcaféen. Dette er blevet kompliceret af, at flygtningene har vist sig at have meget forskelligartet uddannelsesbaggrund. Nogen har næsten ikke haft nogen skolegang, andre har længere studier bag sig. Nogen har vanskeligt ved at honorere de mindste krav på Sprogcaféen, andre har brug for vejledning på langt højere niveau.

Som eksempel på det sidste nævner en af de frivillige en bestemt flygtning: "[Jeg] arbejder med en, der gerne vil, 44 år, har læst om H.C. Andersen, vidste alt muligt om ham, men kan ikke udtale

dansk, men kan læse. Læser 5 timer hver dag. Han har været halvandet år i Danmark. Men han kan stadig ikke dansk. Han vil rigtig gerne. Kom på sprogcafé, men syntes ikke han fik nok ud af det". Også et konkret eksempel på en flygtning, som er kommet stort set uden skoleforudsætninger, nævnes: "NN har kun arbejdet hos sin far med grøntsager og har ikke prøvet andet", underforstået at han har haft en meget mangelfuld skolegang.

Disse voldsomme variationer i uddannelsesniveaet har det øjensynligt været vanskeligt for de frivillige i sprogcaféen at håndtere, og det har uden tvivl været medvirkende til den manglende succes.

Kommunikation

At det har været svært at få en flydende kommunikation med flygtningene, og at dette har været en udfordring eller måske ligefrem en forhindring for at få sprogcaféen til at køre, lægger de frivillige ikke skjul på. En af de frivillige siger ligefrem, at "kommunikation er det største problem, at annoncere arrangementer. Jeg har for eksempel ikke fået tilmeldinger til skolekøkkenarrangementet, jeg har taget initiativ til". En anden frivillig supplerer med, at "det er svært at komme ud til den gruppe", hvormed menes den store gruppe af flygtninge, som man aldrig eller sjældent ser til de aktiviteter, de frivillige tager initiativ til.

Logistik og planlægning

Det har også været et problem for flygtningene at få tid til at deltage. Mange flygtninge bor i kommunens små landsbyer og er henvist til offentlig transport, ofte med få afgang. De skulle bruge meget tid på transport, og de skulle have det til at passe sammen med sprogskolen i Roskilde: "De skulle på sprogskole og få det til at hænge sammen, de skulle bruge meget tid på transport, og orke det".

Idéer til en bedre sprogcafé

De interviewede frivillige mener, at der skal en anden form til, hvis sprogcaféen skal genoptages. Den asymmetriske lærer/elev-formen, især den hvor brugen af børnebøger understreger uligheden, tænkes afløst af en mere ligeværdig form. De frivillige nævner spadsereture i byen, da det dels ville give de to parter mulighed for at føre en mere dagligdags og spontan samtale, og dels ville kunne introducere flygtningene til lokalsamfundet.

Ideen om at flytte sprogcaféen ud af de mere institutionelle skolelignende rammer kommer også til udtryk i, at de frivillige er begyndt at opsøge flygtningene privat, "jeg er begyndt at komme hos dem", som en af de frivillige siger. Denne tendens stemmer også overens med de frivillige har fået af, at de frivilliges indsats skal afstemmes individuelt med den person, man står over for.

En mulighed, der kommer på bane under interviewet, er at matche frivillige og flygtninge, som man gør andre steder. Det betyder, at én frivillig får en fast relation til én flygtning. De interviewede frivillige mente dels, at det skulle være muligt at ændre på 'matchene', hvis det f.eks. viste sig, at kemien mellem parterne var dårlig, dels at det i positive tilfælde "kunne udvikle sig på det personlige plan". For de frivillige er det væsentligt, at de små grupper ikke bliver permanente, men at "man kan skifte ind imellem. Det er ikke sikkert, at [relationen] fungerer". Og en anden tilføjer: "Det skal styres af en person fra netværket. Man må sige, hvad man mener [om den, man danner gruppe med], men måske skal det siges af en anden person ... Man kan godt sige, at man ikke passer sammen. Det skal være muligt at sige fra."

Behovet

Afslutningsvis skal det nævnes, at de frivillige er meget opmærksomme på, at der er et stort behov for arbejde af den slags, de har ydet i sprogcaféen i samarbejde med Lejre Bibliotek & Arkiv og stadig yder i andre sammenhænge. Om de unge flygtninge siger de frivillige i denne meningsudveksling: A: "De føler sig ikke velkomne, de bliver smidt ud f.eks. i Roskilde, hvor man kan danse. B: "Det er fordi, de ikke bruger penge på drikkevarer. De sidder bare med en sodavand hele aftenen". A: "De føler sig ikke velkomne. De kunne godt tænke sig nogen jævnaldrende at snakke med. De har ingen danske venner".

Interview med Mikala, præst i Avnstrup flygtningecenter og verdenscaféen

Mikala er præst og leder Verdenscaféen, en café for kvinder, der bor på Avnstrup asylcenter og altså endnu ikke har fået asyl. Hun bruger 25 pct. af sin tid på flygtningecenteret. Tre frivillige hjælper med praktiske ting og deltager i aktiviteterne.

Biblioteket – et frit og neutralt mødested

M fremhæver Hvalsø Bibliotek og Arkiv som et brobygningssted, et neutralt sted og et frirum for kvinderne, en ramme der gør, at de kan møde hinanden på andre måder end f.eks. hjemme eller i skolen. Det er vigtigt for dem at kunne komme ud af de vantede omgivelser, de bevæger sig indenfor til daglig: "Det betyder rigtig meget at komme ud og i andre rammer, der ikke har noget som helst med deres sagsbehandling at gøre, som ikke ligner det sted, de går i skole eller bor, men simpelthen er noget helt andet. Det betyder rigtig meget. Det er et frirum, det er ganske kort et frirum fra bekymringer, tror jeg".

Biblioteket åbner andre muligheder for samvær end for eksempel kirken eller konfirmandstuen. Det er ikke religion, men kultur og tradition, der er i centrum, hvilket giver muligheder for undren og tilegnelse af viden. "... det giver lidt sig selv, når man er her, at det er rammerne, at det er traditioner, det er kultur, og det er kulturmøde, der sker, som er den røde tråd, frem for hvis vi mødtes i et konfirmandlokale, hvor rammerne med det samme sætter en anden snak i gang". Bibliotek og arkivs aktiviteter har været en væsentlig inspirationskilde. Det gælder naturligvis bogbestanden, som også omfatter bøger på andre sprog, men det gælder også udstillingerne og de aktiviteter, der er specielt tilrettelagt for caféen. M fremhæver især en lejlighed, hvor der blev vist gamle danske beklædningsgenstande frem. Den nonverbale form, hvor man lægger vægt på at se og røre snarere end at snakke, er positiv i en multisproglig kontekst, hvor det ikke er muligt at tolke.

M er glad for, at caféen afholdes udenfor åbningstiden. Især fordi det muliggør et uforstyrret samvær, en ro der er væsentlig, når kvinderne går i dialog med hinanden og de danske deltagere: "Jeg synes, det er meget privilegeret, at vi får lov at komme udenfor åbningstiden, så vi ikke skal bekymre os om at der kommer nogen og ligesom forstyrrer os, når det er".

Forbedringer af samarbejdet

M har ingen anker i forhold til samarbejdet med bibliotek og arkiv, men direkte adspurgt bekræfter hun, at mere synlighed fra personalet ville være positivt. "... jeg synes det virker rigtig godt, hvis, som i dag hvor du kommer, så får de sat et ansigt på en der er her, så ja, måske ... at de ved at det her er nogen der repræsenterer stedet ... det kunne være fint at personalet kom og hilste på og sagde at I repræsenterede biblioteket eller huset".

I samme forbindelse kunne M godt tænke sig, at kvinderne blev gjort opmærksom på muligheden af at få et lånerkort til kommunens biblioteker. "Jeg får ikke mindet om, at de godt må benytte

anledningen til at låne. Der har været nogen, der har ønsket at låne bøger, som har fået oprettet et lånerkort det sidste års tid, og det er jo rigtig fint. Så at de også får kigget sig omkring og set, hvor står der noget, kan man bestille noget. Det er jo ikke primært derfor vi er her, men man kan jo slå flere fluer med et smæk”.

Evaluering fra Roskilde Bibliotekerne

Formål og metode

Fokusgruppen bestod af frivillige og brugere af Bibliotekscaféen på Jyllinge Bibliotek, som er en af de aktiviteter Roskilde Bibliotekerne har igangsat som led i projektet. Formålet har været at få de frivilliges/brugernes egne synsvinkler og holdninger frem. De emner der er foldet ud, er dem, som fremstod vigtige/centrale for interviewpersonerne.

Biblioteket som kontekst for mødet:

- Det praktiske ved at bruge biblioteket er, at der er tid og rum til mødet. Det fungerer som et legitimt mødested. Det nævnes også, at der er gode ressourcer til rådighed i forhold til praktisk hjælp og sprogtilegnelse. Det bekræftes af en af de flygtninge, der fortæller at han låner bøger og øver sig i dansk. Han siger desuden, at ”Det er godt for flygtninge... Bedre end sprogskolen, for der taler eleverne deres modersmål. Jeg lærer at tale dansk her”. Derudover fremhæver han, at ”... De (de frivillige) hjælper med det praktiske”.
- Biblioteket fungerer som et samlingssted i lokalområdet. En af de frivillige udtaler, at: ”Biblioteket er samlingssted for byens indbyggere, og giver muligheden for at være sammen.”
- Biblioteket bruges som repræsentant for ”det gode, medmenneskelige velfærdssamfund”, på en sådan måde, at det giver borgerne mulighed for at byde ind i en anden diskurs end den de, i samfundet generelt, opfatter som flygtningekritisk. De frivillige udtrykker det således: ”En aktiv reaktion mod den tendens, at flygtninge ikke er velkomne... Vi vil gerne vise, at vi ikke alle er imod flygtninge”.

Netværk:

- En af flygtningene fortæller, at han kender til bibliotekscaféen gennem sit netværk.
- De frivillige udtrykker, at de møder nogle af flygtningene lokalt, og inviterer nye ansigter til caféen, når de mødes i bybilledet.
- Biblioteket som lokalt mødested giver mulighed for, at de frivillige møder nye flygtninge, de kan invitere ned på Bibliotekscaféen, men at det er caféen og biblioteket som kontekst, i sig selv, der giver mulighed for den personlige udvikling af relationen. De udtrykker f.eks.: ”Vi ser jo også mange privat og hjælper dem i dagligdagen – også socialt, med hygge og private ting”.

Personlige relationer:

- Der udtrykkes glæde ved at hjælpe flygtningene. Et særligt eksempel, der bliver fremhævet, bliver beskrevet i forhold til en julefest, der blev afholdt på biblioteket: "Fantastisk at se, de bliver glade..."
- Især fællesskabet og nye relationer fremhæves som positivt ved at deltage i Bibliotekscaféen. De frivillige siger bl.a.: "... meget positive, tiltalende mennesker, der kommer her".
- De frivillige beskriver, at de får udvidet deres personlige netværk: "Vores netværk bliver større, og vi får skabt nye, vedvarende relationer. Det er godt".

Udveksling af historier:

- En af de flygtninge, der besøger Bibliotekscaféen udtaler, at han i højere grad end i sprogskolen, får noget ud af at træne sprogkundskaber på biblioteket. Han får lejlighed til at fortælle sin samlede historie om det finde sig til rette i det danske samfund. Han fortæller bl.a. de frivillige, hvordan han oplever sit praktikophold og hvordan han oplever "det officielle Danmark" mm.
- De frivillige udtrykker, at de får nyt indblik i flygtningenes liv, og at det udvider deres horisont. En af de frivillige siger: "... Jeg viser interesse. Nogle har måske behov for at fortælle, læse af, og det er skræmmende og interessant at høre det, de ønsker at fortælle".

Anbefalinger og hovedkonklusioner:

Dette punkt dækker over anbefalinger og hovedkonklusioner, som er gældende i forhold til brugere af Bibliotekscaféen og i forhold til Biblioteket som kontekst for borgermødet.

- Der er brug for mere tydelighed i formidlingen af materialer til flygtninge. Det er en generel anbefaling, i arbejdet med nye og sårbare brugergrupper, at de føler sig repræsenteret i biblioteksrummet. En af de frivillige udtaler bl.a.: "Reolerne er lukket land". Dette kunne indikere, at der er behov for mere genkendelighed og repræsentation. En anbefaling kunne her være, at anvende elementer fra SBCI, der tilbyder skilt-oversættelser, materialer fra Verdensbiblioteket mm. Derudover er det vigtigt, at de flygtninge/nye borgere, der bringer ny kultur og sprog ind på biblioteket føler, at de tilbud, litteratur mm. Vedkommer dem. Det anbefales altså, at der tages udgangspunkt i emner, der interesserer dem, således at en reel videns- og interesseudveksling kan finde sted.
- Det fysiske rum som Bibliotekscaféen har været afholdt i, har været tilbagetrukket fra det åbne biblioteksrum. Det vil sige, at aktiviteten har været afholdt i et stort mødelokale med adgang til køkken og have. Dette med udgangspunkt i, at der skulle være "garanteret" en plads, hvor der har været ro, "privatliv" til at tale om følsomme emner, og plads til at have ting stående til næste gang. Dette har fungeret ok, men det anbefales, at Bibliotekscaféer rykkes ud i det åbne biblioteksrum, af flere centrale årsager:
 - Risiko for fastholdelse ift. bruger/klientgørelse.
 - Ikke at bruge biblioteket på lige fod med andre borgere

- Ikke at være synlige i rummet, og dermed kunne tiltrække/invitere nye borgere, både danske og ikke-danske til at deltage i samtalen
- Frirum vs. Forpligtende rum. Hermed menes, at det kan opleves som forpligtende for flygtningene, at de skal "underholde" de frivillige eller blive i caféen hele tiden ud (to timer). Det kan virke overvældende, hvis der er flere frivillige end flygtninge i caféen. Der kan dermed være tendens til "spørgerunde", hvor alle de frivillige venter på input fra flygtningene, frem for at der opstår en mere ligestillet, organisk samtale. (intro, og derefter selvhjælp, at kunne navigere).
- De frivilliges tilgang, i den forståelse, at der kan være tendens til, at de frivillige, af omsorg, overtager en form for myndighedsrolle over flygtningene. Der blev fx gentagende gange, i interviewet sagt "... min syriske familie", "min kontaktfamilie" mm. Det har også forekommet, at samtykkesedler ift. eksempelvis fotografering, er blevet "bremset" i porten. Dvs., at de frivillige har misforstået, at de blot skulle formidle sedlernes indhold, og i stedet har stillet kritiske spørgsmål, og i visse tilfælde har nægtet at videregive sedlerne. En anbefaling er her, dels at rykke bibliotekscaféen ud i det åbne rum, og dels at udforme nogle egentlige retningslinjer for, hvordan der anvendes frivillige på biblioteket.
- Generelt har konceptet omkring Bibliotekscaféen fungeret virkelig godt, og har været let at "copy-paste" til andre af vores lokale biblioteker.

Evaluering fra Odense: »Når verden banker på«

Et fællesprojekt mellem Vollsmose Bibliotek, Vollsmose Kulturhus og Café Venligbo Odense
Cand. teol. Flemming Falkenberg Hansen

1. Indledning - om rapportens karakter og indhold

Nærværende rapport bør ses som en materialesamling mere end et forsøg på metodisk at lave statistiske undersøgelser, eller konsekvent at gennemføre kvalitative interviews. Der er en dokumenterende beskrivelse af hvordan frivilligt netværksarbejde fungerer i samspil med professionelle.

Eftersom fotoudstillingen har karakter af en begivenhed, et »event«, som det hedder på moderne on-line-dansk, vil rapporten begynde med nogle eksempler på eventkultur. Det er »Odense Havnekultur-festival« som er en stor officiel Odense-begivenhed, også med kulturmøde på programmet. Og en vel-besøgt velkomstbegivenhed for syriske flygtninge, »Refugee Welcome« der var et privat samarbejde mellem venner og bekendte, i hovedsagen fra Venligboerne.

De to events giver anledning til at præsenterer flere af aktørerne og deres relationer, inden gennemgangen af forberedelsesfasen til fotoudstillingen »Når verden banker på«. Kunstneren Jens Galschiøt, som har værksted i Odense N, har bl.a. arbejdet med kurdiske forhold i længere tid Det også gør sig gældende i et netværk fra Kerteminde, der kalder sig LINK: »Lettelse af Integration af Nydanskere i Kertemindeområdet«. Kurdistan henviser til et landområde mellem Tyrkiet, Iran/Irak og et hjørne af Armenien og Syrien.

Heri indgår en del overvejelser, da syriske flygtninge efter vedtagelse i byrådet ikke er bosat i Vollsmose, og det medførte kontakten til Café Venligbo Odense, hvor der var mange syriske flygtninge. (Læs mere i vedhæftede bilag)

I biblioteket overvejede man hvordan flygtninge kan mødes ud fra et kultursynspunkt, eftersom Vollsmose Bibliotek arbejder tæt sammen med Vollsmose Kulturhus, der har sans for at varetage og deltage i kulturprojekter og kulturmøde.

Der er også kulturkritiske faktorer ind over, når det handler om flygtninge, fremmede og asylansøgere. Herom vidner mange fremmedkritiske indslag i pressen, anti-islamisme i massemedier, ligesom de sociale medier ofte er stedet, hvor streetfotografer dokumenterer begivenheder for og imod flygtninge i bybilledet og på gaden. Racismefri By har lavet et 2016-slideshow, der dækker eventkultur, Café Venligbo Odense, og inddrager Kulturhuset og åbningen af fotoudstillingen: »Når verden banker på«.

I det afsluttende afsnit er en opfølgning af initiativer »efter udstillingen«. Herunder både ændringer i aktørernes rolle og ændringer i syriske flygtnings livssituation. I det afsluttende afsnit inddrages også andre foreninger og netværk, der har betydning for syriske flygtnings dagligdag i Danmark.

Det kan læses i fulde udskrift i vedhæftede bilag.

Forberedelsesfasen i Syriensprojektet

Der har deltaget 5 + en syrer i bidraget fra Odense til udstillingen »Når verden åbner sig«. Blandt de nytilkomne flygtninge fra migrantsituation i 2015 var der hovedsageligt yngre mænd. Det har derfor ikke været muligt at finde en kvinde, uden at supplere med en, som har boet her lidt længere.

I forberedelsesfasen har der i Odense været tre hovedaktører: Vollsmose Bibliotek, Café Venligbo Odense og Vollsmose Kulturhus.

Samspelet mellem Bibliotek og civilsamfund

En fotoudstilling om syriske flygtninge er en fin anledning til at skabe kontakt mellem nydanskere og det lokale bibliotek.

Det giver mulighed for at byde flygtninge velkommen, og der kan også være mange tilbud, som nytillflyttede slet ikke er klar over.

Sprogtræningscentret ved Vollsmose Bibliotek

Vollsmose Bibliotek har været del af Vollsmose Center siden centret blev bygget i 1973.

En af de funktioner, som mange ikke forbinder med et bibliotek er muligheden for sprogtræning. Og her er sprogtræningscentret ved Vollsmose Bibliotek noget særligt, fordi man som frivillig først har en indledende samtale med specialkonsulent Jette Blåstedt, der så efterfølgende laver et match mellem en sprogtræner og en person med anden etnisk baggrund, der gerne vil have suppleret den obligatoriske undervisning fra »lær dansk«. På det officielle »lær dansk« får nydanskere nogle helt grundlæggende kundskaber til det danske sprog, der dog er utilstrækkeligt, hvis man skal begå sig i en dansk dagligdag, følge med i kompetencegivende undervisning, eller kunne fungere på en arbejdsplads.

Den frivillige får tilbudt en række materialer og metoder, som kan bruges i forløbet, som i første omgang typisk er aftalt til 10 gange mellem den enkelte sprogtræner og den etniske dansker.

<https://www.odensebib.dk/sprogtraener>

Sprogtræning udvikler sig ofte til meget mere end gennemgang af grammatik eller minutiøs udtaletræning. For mange bliver den danske sprogtræning en døråbner for dansk kultur, bl.a. fordi sproglige udtryk kan afspejle et billedsprog, hvor den nyankomne eller etniske dansker ikke har gjort sig erfaringer, der tolker udtrykket.

<http://www.vollsmose.dk/Vollsmose/Vollsmose%20Avisen/2016/12/Sprogtraening-er-helt-optimal.aspx>

To af de syriske deltagere var meget gode til dansk, og har begge fungeret som oversættere mellem arabisk og dansk. De fire andre var også rimeligt veluddannede. Søren fortæller at der »ikke var tale om almindelig sprogtræning«. de hurtigt blev færdige med Ayman's profil, som var hans eget valg, og det han ville dele. Derudover gik en del af møderne med at diskutere »Aymans frustrationer over sit møde med Danmark/ - danske myndigheder, og især hans frustrationer over ikke at kunne bruge sin uddannelse i Danmark«. Søren fik skaffet Ayman en praktikplads på Odense Centralbibliotek. Måske bør særligt en fremhæves, Ayman Agha, fordi han selv skrev sin præsentation. Som hans sprogtræner talte jeg om præsentationen, dens indhold og form, hvorefter han gik i gang med at skrive. Ayman A har været ansat på Asylcentret i Assens og i Nyborg, hvor han har fungeret som tolk.

Vi mødtes på Odense Centralbibliotek, hvad flere andre sprogtrænere også gjorde med de syriske deltagere. Flere sprogtrænere fandt at der ikke var tale om typisk sprogtræning.

Nogle aftalte at mødes i Vollsmose. Der henvises i øvrigt til det vedhæftede referat, hvor syriensprojektet diskuteres igennem mellem Jette Blåstedt og de deltagende sprogtrænere.

Vollsmose Kulturhus

Vollsmose Kultur blev opført i 2008, delvist som et projekt, finansieret lokalt og derfor med et særligt ansvar for at lave kulturarbejde i forhold til det omgivende lokalsamfund i Vollsmose. Det er en bydel med c. 9.500 indbyggere. I 2016 var Vollsmose den bydel i Danmark, der havde flest studenter i forhold til indbyggertal. Beboersammensætning og indkomstniveau i bydelen skaber egne udfordringer, og det kræver også en ekstra indsats, når det gælder opbakning til arrangementer, foredrag, koncerter og filmforevisninger.

Arbejdet med præsentationer og udstilling

I forberedelsesfasen brugte arrangørgruppen ganske meget tid på at finde på alternative måder at lave fotoudstillingen på. Udstillingen skulle invitere til samtale, og derfor også bryde handlenes og andre gæsters adfærd i Centret. Hvordan stopper man op, når verden banker på?

Det endte med en hovedudstilling udenfor Vollsmose Bibliotek og en mindre udstilling oppe på 1. sal over Biblioteket, hvor Vollsmose Kulturhus befinder sig. Ud over selv udstillingen blev der planlagt syrisk musik, ligesom der skulle være syrisk mad, et digt og delikatesser.

Hertil kom en filmisk fortolkning af teksten til Paul Simon's »Bridge Over the Troubled Water«, således at den oprindelige lyrik fra 1970 blev kommentar til den europæiske migrantsituationen i 2015.

Herudover leverede Kulturhuset scene samt afvikling af PA til taler, digt og musik.

Åbningsdagen

Der ligger et større organisationsarbejde bag selve åbningen af udstillingen. Dette organisationsarbejde hviler i gode samarbejdsrelation mellem biblioteket, Kulturhuset og diverse aktører i civilsamfundet, der alle har bidraget.

Kulturens bidrag til integration

Kultur kan levere et særligt bidrag til integration ved at danskere - privat som officielt - byder migranter og flygtninge velkommen og ved at vi deler musik, dans, kulinariske oplevelser med samtaler og netværk. I slutningen af rapporten gennemgås nogle aktører, der på anden måde har bidraget til kultur og integration.

Cafe Venligbo Odense

Cafe Venligbo Odense blev dannet i forbindelse med den - i hovedsagen - syriske migration i efteråret 2015. Caféen drives frivilligt, og har ud over kaffe, te og kage til hygge og samtaler også sprogtræning, der varierer en del: fra løsningen af lektier fra »lær dansk« over udtale- og samtale-øvelser til mere sammensatte former for vejledning, f.eks. i kritisk tilegnelse af indholdet i en bog, eller hjælp med aflevering af opgaver i forbindelse med uddannelser.

»At fortælle om og formidle dansk kultur, hvilket er søgt gjort fx gennem små foredrag om forskellige emner, præsentation af store danske kunstnere, dansk musik, børnesange, præsentation af danske skikke og traditioner omkring jul og påske, etc. At lære om flygtnings kultur og værdier ved, at de på samme måde har fortalt og formidlet deres kultur og værdier.«

Cafe Venligbo muliggjorde et bidrag fra Odense Bibliotekerne, da bosætningsmønstret for syriske flygtninge var - efter byrådets beslutning - at der ikke skulle bo syriske flygtninge i Vollsmose. Eftersom Cafe Venligbo var den første aktør, der gik i gang med at hjælpe syriske flygtninge med supplerende sprogtræning, praktisk hjælp med tøj og finde sig til rette i Danmark, siden hjælpe med tøj, møbler og flytning, var det nærliggende at besøge caféen, og tale med tilstedeværende syrere.

Det ene møde gav flere interesserede end det var muligt at gennemføre, da der skulle være tale om 5 personer i forhold til hvert bibliotek.

Syrisk/europæisk musik: Issa Sahin og netværket LINK

Issa Sahin har boet i Danmark i flere år sammen med sin kone og børn. Han har optrådt flere gange i Café Venligbo Odense. Som Fatima Yacin Azous, eneste kvindelige syriske deltager - var Issa tilknyttet foreningen LINK, som er en ældre forening i Kerteminde, og derudover en meget dygtig oud-spiller, og brugte sin musik som brobygning mellem danskere og syrere. Hans hjem var åbent, og det er utallige mennesker, som har besøgt ham og hans familie.

Til åbningen af fotoudstillingen: »Verden banker på« kom Issa Sahin, venlig og veloplagt som altid, og spillede syriske musikstykker med europæisk harmonisering, ligesom han spillede danske børnesange på arabiske skalaer. Han døde desværre få måneder efter åbningen, og vil blive savnet af mange.

LINK: Foreningen for »Lettelse af Integration af Nydanskere i Kertemindeområdet«.

»LINKs formål er at styrke kontakten mellem egnens beboere og flygtninge/indvandrere. Med det formål tilstræber vi at opnå et godt samarbejde med relevante parter. Vi tilbyder frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde efter Folkeoplysningsloven. Foreningens virksomhed er

almennyttig og åben for enhver som tilslutter sig foreningen. Foreningen er politisk og religiøs neutral.«

Foreningens hjemmeside oplister en række aktiviteter: lektiehjælp for børn, sprog- og kulturcafé, besøgsfamilier, tøjbutik, sommerfest og stafet for livet (sidstnævnte er et indsamlingsprojekt for Kræftens Bekæmpelse).

Etnisk økonomi for at lave syrisk mad, kager og dessert

Tidligt i projektet talte vi som sprogrænere om at mødes ved en nystartet syrisk restaurant i Bazar Fyn, hilse på hinanden og få talt lidt om projektet. Middagen blev betalt af projektmidler. Der kom ingen syrere, og det viste sig siden at de ikke havde penge til transport.

Det gav efterfølgende anledning til forskellen mellem kommunal og privatøkonomi. Kommuner kan fint forholde sig til at man handler med reference til EAN-numre. Det blot ikke gældende på den syriske restaurant, som den ikke havde noget EAN-nummer. Det krævede en lang og sej kamp for at få det gennemført, bl. a. fordi der var forhold omkring ansøgning om EAN-numre, som de syriske ejere ikke forstod.

Fraværet af syrere til middagen var ikke manglende interesse, og det satte kritisk fokus på flygtninge og indvandreres økonomi, og det gjorde det også nødvendigt at medtænke etnisk økonomi ved de øvrige indslag af syrisk kultur.

Det var en prioritering af der fra bunden skulle laves - og ikke bare købes syrisk mad. På samme måde skulle der også bages syriske kager og delikatesser. Der var både en kok og en konditor blandt deltagere. Det krævede også gensidig god vilje at købe ind i BazarFyn, få det hele transporteret frem og tilbage - i bus eller på cykel.

Det kræver både velvilje fra et biblioteks side at gøre de økonomiske rammer mulige. Og så kræver det også en fortrolighed mellem danskere og syrere, som kendte hinanden.

Solidaritetsdemo for Aleppo 14. dec. 2016 kl 17-19

<https://www.facebook.com/events/725404817623742/>

1000 interesserede; 949 deltog; 9400 inviterede. Der kom flere end de anførte 949 deltagere. Bl. a. var mange syrere mødt op, som råbte kampråb – lige ind i lydmandens højre øre!

På tre dage blev der arrangeret en smuk solidaritetsdemo med fakler, taler og musik for de udsatte i Aleppo. Det var studerende fra SDU, som tog initiativet, støttet organisatorisk af »Racismefri By – Odense for Mangfoldighed«, mens Vollsmose Kulturhus lagde scene og PA-anlæg til begivenheden.

Syrisk-danske venskabsforeninger

Syrisk dansk venskabsforening i Otterup; Der er dannet en syrisk-dansk venskabsforening i Otterup af nytillkomne syriske flygtninge.

Den syriske forening i Odense: Den syriske Forening i Odense er dannet af Ayman Agha. Der har været gang i musik og samspil, ligesom der inviteres til fodbold på tværs i Dyrup, hvor danskere og syrere blander sig på holdsammensætning og hygger sig onsdag aften.

Nogle syrere får familiesammenføring, og andre har udbygget deres sociale netværk, så det er en anden situation for dem, end da de kom.

Bosætningen af syrere i Bolbro er derfor ved at få sit lokale mødested med andre danskere. Det kan ikke rigtigt lade sig gøre at inddrage det lokale Bolbro Bibliotek, for det er kun en udlånsstation. Så her har kommunale besparelser gjort det umuligt at det lokale bibliotek gør noget for dine syriske nydanskere.

Afslutning og anbefalinger

Som det er fremgået af rapporten har mange mennesker, netværk og miljøer bidraget til at fotoudstillingen om syriske flygtninge blev til den succes, det var.

Det skyldes først og fremmest en aktiv forståelse og engagement i kulturmøde, og her kan bibliotekerne sikkert blive bedre, selv om der gøres meget godt for nydanskere.

Som kommunal institution er biblioteket på mange måder bundet. Der mangler et rådighedsbeløb til brug for særlige etniske udgifter. Hvis de syriske deltagere skulle deltage i spisning på restaurant, skulle deres rejseomkostninger på forhånd være dækkede. Ellers har de ikke råd, og hvis det administrativt blev opført som indtægt, ville de blive økonomisk sanktioneret.

Fordi bibliotekarerne, som medvirkede i projektet, havde en indædt jernvilje - og stor forståelse for at manøvrere i etniske sammenhænge, fik aktiviteten både dækket udgifter til spisning på restaurant og fik midler til at handle ind, så der fra bunden kunne laves delikatesser.

Biblioteket er kendt som kulturinstitution, og mens man kan sige at bogsamlinger og vidensressourcer normalt opleves som noget man kvalificeret inviteres ind i af en imødekomende bibliotekar, har arbejdet med syriske flygtning været en anden brug af kultur.

Der hvor ting virkelig har rykket, har kulturen været en brobygger, der skabte en direkte kontakt, menneske til menneske.

Det fremmede forsvinder, når det bliver genkendeligt. Det sker når man ser flygtningen som medmenneske. Som en deltager fortalte: Jeg blev helt rørt over at læse præsentationerne. Tænk hvad den enkelte havde gennemgået. Og så stod vedkommende der lige ved siden af.

Det var et meget stærkt indtryk: Når verden banker på, er det medmennesker, der banker.

Konklusion

Projektet starter med et kickoff-arrangement for projektets samarbejdspartnere den 3.2., hvor projektet diskuteres, samt hvor eksterne ressourcepersoner inviteres ind og give et kort inspirationsoplæg i forhold til at arbejde med mødet mellem mennesker, frivillige og flygtninge. Projektet afsluttes med et seminar, hvor der inviteres fra hele landet. Her skal fokus på være på at samle op på erfaringer, forankring, aktiviteter, netværk og nye ideer. Et vigtigt mål for aktiviteterne er, at de er selvkørende og forankret og bliver videreudviklet, også efter projektet udløber. Derudover involveres eksperter inden for området, politikere, syriske flygtninge, danske/syriske venskabsforeninger mm i tilrettelæggelsen seminar og møder i november 2016. Her vil der ses på den aktuelle situation med flygtninge og bibliotekets rolle i samfundet som mødested.

Hvad får borgerne ud af det, når bibliotekerne samarbejder på tværs

Bibliotekets opgave er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet, og mere overordnet at være med til at understøtte, at borgerne har mulighed for at begå sig i vores demokrat ved at præsentere og tilrettelægge rammer, der kan fremme viden og praktisk erfaring om det at være borger.

I dette projekt kalder vi det "Deltag i samtalen" og rammen har været at skabe et mødested der under forskellige former som sprogcaféer, udstillinger, konferencer, interne og eksterne samarbejder har nået ud til både danske borgere og flygtninge. I projektåret tester vi, hvordan flere biblioteker på tværs af øer og broer kan dele viden og erfaringer samt ikke mindst inspirere og få sparring på hinanden aktiviteter. Projektets kerne har haft fokus på mødestedet og dette på flere niveauer:

1. Projektpartnerne har gennem projektperioden mødtes 4 gange fysisk i de fire medvirkende biblioteker. Derudover har der været løbende dialog og udveksling gennem året.
2. Internt på bibliotekerne har vi arbejdet med vores kollegaer og institution om konceptet "Deltag i samtalen". For nogle af partnerne var det ikke ny tænkning og for andre et stort arbejde med at forstå "Deltag i samtalen" som en kerneopgave for bibliotekarernes arbejde.
3. Samarbejde med frivillige – nyt for nogle biblioteker, klæde de danske frivillige på til at mødes med flygtninge, klæde flygtninge frivillige på til at mødes med andre flygtninge og danske borgere.

Metoden vi har anvendt til projektet har taget udgangspunkt i principperne for Co-creation, samskabelse. Vi har med respekt for samarbejdspartnerne forskellige verdener og udgangspunkter har udviklet derfra.

Projektet har ved fællesmøderne hver gang haft en seance, hvor hver projektleder har fået sparring på ideer og koncepter fra resten af gruppen. Det har betydet, at man som enkelt bibliotek har kunnet bidrage med inspiration til andre biblioteker samt at man hver gang gik hjem med noget nyt. "Inspirationen fra andre biblioteker har fungeret godt – ikke mindst fordi vi mødtes fysisk undervejs. Jeg er altid gået fra vores møder inspireret og fyldt med gode ideer.", siger én af projektdeltagerne.

Projektets relevans for målgruppen har varieret fra sted til sted. Men overordnet har det understøttet partnerne i at sætte fokus på mødet og derfra få udviklet redskaber til at få kontakt med nye målgrupper.

Projektet har været anstrengelserne værd på grund af sin relevans i forhold til bibliotekernes opdrag. At se på alle borgere som ligeværdige, og give dem værktøjer til at kunne begå sig i et demokratisk samfund, som Danmark er.

Projektet har nået i mål fordi vi har været så forskellige! Ét sted var projektet en fortsættelse og inspiration til at arbejde endnu mere fokuseret på målgruppen, og ét sted har der været brug for mere sparring, da målgruppen skulle kontaktes og relationer opbygges helt fra bunden. Men alt dette har haft en værdi, fordi parterne har kunnet støtte og inspirere hinanden.

Det er vigtigt at være skarp på opgaven fra starten og holde flere møder i starten. På den måde kunne vi alle have gjort endnu mere.

Fremtiden for projektet

Vi har arbejdet målrettet med formidlingen af projektet siden vi fik tilsagn fra Slots- og Kulturstyrelsen. På tryk bla. via artikler i bibliotekets fagblad Perspektiv, samt i Viden på Tværs. Derudover har vi haft udstillingen med til konference om Integration hos Slots- og Kulturstyrelsen i september 2016, hvor vi afholdt 3 workshops om vores proces med både at komme i dialog med flygtninge, samt at etablere en god relation til de frivillige, der skulle varetage sprogcaféer, Verdenscafé for kvinder osv.

Vi har også deltaget som oplægsholder på Gentofte Centralbiblioteks workshop om Integration i januar 2017.

Projektet kulminerede med en udstilling, der havde fernisering simultant hos de fire projektparter i november måned 2016. Udstillingerne var meget forskellige: i Herning var den digital, i Vollsmose var den udstillet i samarbejde med Kulturhuset, der ligger i forlængelse af biblioteket, i Roskilde blev udstillingen suppleret med en fotoudstilling fra en flygtnings rejse op gennem Europa og i Lejre blev den suppleret med en udstilling af de 7 lejreflygtninge i Osted Kulturhus.

Hele projektet er oprettet som en hjemmeside, der hedder: Deltagisamtalen.dk. Her kan alle landets biblioteker, kulturhuse, skoler osv. hente viden om udstillingen, samt bestille den til deres eget område. Allerede nu har den været udstillet på en skole og et bibliotek i Nakskov, samt et kulturhus. Og vi deler gerne af vores erfaring med andre.